

Asia: VN/32564/2021

Jatkuvan oppimisen sanasto

1 koulutustoiminta

Kommentit

-

2 koulutuslainsäädännössä säännelty koulutustoiminta

Kommentit

-

3 koulutuslainsäädäntö

Kommentit

-

4 opetushallinnon alan koulutuslainsäädännössä säännelty koulutustoiminta

Kommentit

-

5 muun hallinnonalan kuin opetushallinnon koulutuslainsäädännössä säännelty koulutustoiminta

Kommentit

-

6 markkinaehtoinen koulutustoiminta

Kommentit

Markkinaehtoisen koulutustoiminnan sisältö jää ohueksi huomioiden monet erilaiset koulutusmuodot. Tulisiko määritelmää vielä pohtia? Kilpailutettu koulutus voidaan hankkia julkisin varoin, vaikka asiakas itse ei osallistu sen kustannuksiin - tätä tapahtuu niin työvoimahallinnossa kuin esim. erilaisissa projekteissa ja hankkeissa, samoin yhdistystoiminnassa.

Käsitekaavio 1. Koulutustoiminta

Kommentit

Harrastustoiminnassa ja kehittämishankkeissa järjestetään paljon osaamista merkittävästikin lisäävää koulutusta, joka kuuluu myös termin "koulutustoiminta" alle. Se on selkeästi osaamista kehittävä ja organisoitunut koulutuksiksi. Tällainen koulutus on usein osin myös julkisesti rahoitettua, vaikka ei tuota mitään muodollista pätevyyttä. Koulutustoiminnan kokonaisuudessa tulisi tavalla tai toisella huomioida tämä laaja koulutustoiminnan kenttä. Lisäksi tulisi huomioida esim. työpajojen ja muiden vastaavien valmennusorganisaatioiden laajeneva osallistuminen koulutuksen tuottamiseen.

7 koulutus (1)

Kommentit

Koulutus on organisoitua toimintaa, jonka tavoitteena on tuottaa ja lisätä osaamista

8 koulutus (2)

Kommentit

suunniteltu opintojen ja järjestelyjen kokonaisuus, jonka tavoitteena on lisätä johonkin aihepiiriin tai alaan liittyvää osaamista tai tarjota valmiudet tutkinnon tai muun kokonaisuuden suorittamiseen.

Myös erilaiset lyhyetkin koulutukset tulee huomioida - huomautusten esimerkit liittyvät tiiviisti formaalin koulutuksen maailmaan, myös esim. harrastustoiminnassa järjestettävät koulutukset lisäävät osaamista ja tarjoavat valmiuksia osallistua johonkin toimintaan. Esim. tuomarikoulutukset tai järjestöjen johtamiseen liittyvät koulutukset lisäävät osaamista ja tarjoavat valmiuksia jonkin tehtävän hoitamiseen, vaikka eivät sinänsä johda tutkinnon suorittamiseen tms.

Pitää huomioida, että koulutusalan lainsäädäntö säätää selkeästi alan pätevyysvaatimuksista eikä niihin käsitekartassa voi ottaa kantaa - erityisesti, kun kyse on yleismääritelmästä koulutus.

9 aikuiskoulutus

Kommentit

Aikuiskoulutusta on kaikki se koulutus, joka ei kuulu oppivelvollisuuden piiriin - koulutus 18 vuotta täyttäneille. Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön muututtua ei enää ole tarvetta määritellä ikärajoja sen tarkemmin.

Aikuiskoulutuksen osallistujien kirjo on valtavan laaja alkaen vaille toisen asteen tutkintoa jääneistä aina korkeakoulujen jatkokoulutettaviin saakka huomioiden kaikki erityispätevyyksiä hakevat ja muut lyhyiden koulutusten tarvitsijat. On huomioitava, että kenttä muuntuu koko ajan ja tiukka määrittely voi olla jopa haitallinen kehittämisen kannalta,

Käsitekaavio 2. Koulutus (1) koulutusasteen, tarkoituksen ja koulutuslajin mukaan sekä koulutus (2)

Kommentit

Ehdotan, että "jakolinjana" aikuiskoulutukseen käytettäisiin lainsäädännön muututtua oppivelvollisuuskoulutusta, jonka jälkeen tapahtuva kouluttautuminen olisi kaikki aikuiskoulutusta. Sen sisällä joudutaan luonnollisesti pohtimaan eri käsitteitä esim. koulutuksen tavoitteiden, koulutuksen keston ja rahoituksen suhteen. Tämä toisi kuitenkin selkeästi esille nykyisen ammatillisen koulutuksen rakenteen, jossa oppivelvollisuuteen liittyvä velvoite on vahva.

10 omaehtoinen koulutus

Kommentit

Omaehtoinen koulutus on sellaista, johon oppija ohjautuu omasta halustaan. Työvoimapolitiittinen koulutus tai lakisäätteiset pätevyitymiskoulutukset eivät täytä tätä määritelmää. Tällä hetkellä termi on enemmän työlainsäädännöllinen kuin koulutuksellinen. Kaaviossa tämä onkin selkeämmin esillä.

11 henkilöstökoulutus

Kommentit

-

12 täydennyskoulutus

Kommentit

-

Käsitekaavio 3. Koulutus (1) omaehtoisuuden, järjestäjän, tavoitteen ja rahoittajan mukaan.

Kommentit

-

13 muuntokoulutus

Kommentit

-

14 kotoutumiskoulutus; aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus

Kommentit

-

Käsitekaavio 4. Koulutus (1) ja koulutus (2) tutkintotavoitteisuuden mukaan.

Kommentit

-

15 työvoimakoulutus

Kommentit

-

16 kartoitusjakso; orientaatiojakso

Kommentit

-

17 ammatillinen työvoimakoulutus; ammatillisesti suuntautunut työvoimakoulutus

Kommentit

-

18 rekrytoiva työvoimakoulutus; rekrytoiva koulutus; rekrytointikoulutus

Kommentit

-

19 ei-tutkintotavoitteinen ammatillinen työvoimakoulutus; ammatillisia valmiuksia lisäävä koulutus

Kommentit

-

20 yhteishankintakoulutus

Kommentit

-

21 kehittämiskoulutus; KEKO-koulutus

Kommentit

-

22 valtionosuusrahoitettu työvoimakoulutus; VOS-työvoimakoulutus

Kommentit

-

23 valtionosuus

Kommentit

-

Käsitekaavio 5. Työvoimakoulutus

Kommentit

-

24 erikoistumiskoulutus; korkeakoulujen erikoistumiskoulutus

Kommentit

-

25 työelämässä oppiminen; > työpaikalla oppiminen

Kommentit

Työelämässä tapahtuva oppiminen tulisi laajentaa käsitteellisesti koskemaan myös aikaa, kun oppija ei aktiivisesti osallistu koulutukseen (2). Oppimista tapahtuu esimerkiksi työvoimapoliittisten toimenpiteiden (esim. työkokeilut) ja sosiaalipalvelujen (kuntouttava työtoiminta) yhteydessä, missä se myös on usein ohjattua ja siihen liittyy tavoitteellista osaamisen kehittämistä. Työelämässä oppimisen käsitteen laajentaminen tässä suhteessa on tarpeen, onhan kysymys alati laajenevasta toimintamallista työvalmennuksessa ja työpajatoiminnassa. Monet alan toimijat ohjaavat asiakkaitaan tavoitteellisesti kohti ammatillista koulutusta ja valmiuksien kehittyessä on mahdollista antaa tutkinnon perusteiden mukainen osaamistodistus hankitusta osaamisesta.

Käytössä tulisi olla laajempi käsite, joka huomioi uudet toimintatavat

26 työpaikalla järjestettävä koulutus

Kommentit

-

27 oppisopimuskoulutus

Kommentit

-

28 koulutussopimukseen perustuva koulutus

Kommentit

-

29 työpaikalla järjestettävä ohjaus; työpaikkaohjaus

Kommentit

-

30 työharjoittelu (1); korkeakouluharjoittelu; > ammattikorkeakouluharjoittelu

Kommentit

-

31 koulutuskokeilu

Kommentit

-

Käsitekaavio 6. Työelämässä oppimisen muotoja.

Kommentit

Voisiko kaavioon lisätä erilaisissa valmennuksissa tapahtuvan osaamisen kehittymisen. Osaamisen kehittymistä ohjataan ja sitä arvioidaan tutkintojen perusteiden avulla ja näin se vertautuu suoraan ammatillisen koulutuksen työssä tapahtuvaan oppimiseen. Osaamisesta on mahdollisuus saada erillinen osaamistodistus, jota voidaan käyttää henkilökohtaistamisessa osaamisen tunnistamisessa tutkintoon. Monelle tutkintokoulutusta vailla olevalle tämä on oppimisen muoto, joka mahdollistaa lopulta ammatilliseen koulutukseen osallistumisen.

32 osaamiskokonaisuus (1)

Kommentit

Osaamiskokonaisuuden käsitteeseen tältä osin olisi hyvä jotenkin liittää personoitu osaamisten kokonaisuus, jossa monet eri osatekijät muodostavat yksilöllisen osaamisten kokonaisuuden. Käsitteessä ja kaaviossa korostuvat muodolliset, määritellyt osaamiskokonaisuudet - pienet osaamisosiot, jotka ovat ymmärryksen ja usein esim. työelämävalmiuksien ja -osaamisen kannalta merkityksellisiä jäävät tässä tarkemmin huomioimatta. Jatkuvan oppimisen kannalta niiden merkitys on kuitenkin usein erittäin suuri.

33 osaamiskokonaisuus (2)

Kommentit

-

34 tutkinnon osa

Kommentit

-

35 opintokokonaisuus

Kommentit

-

Käsitekaavio 7. Osaamiskokonaisuuksia.

Kommentit

Osaamiskokonaisuuksien käsittelyssä keskiössä ovat formaalissa koulutuksessa määritellyt osaamiskokonaisuudet. Pienet, mutta merkitykselliset osaamiset jäävät "muu-mikä" -lokeroon, vaikka niiden merkitys voi olla kokonaisuuden kannalta erittäin suuri. Vaikka määrittelyt perustuvat lainsäädännön luomaan pohjaan, jatkuvan oppimisen kokonaistarkastelussa on erityisen tärkeää huomioida myös osaaminen, joka kehittyy virallisesta koulutusjärjestelmästä huolimatta.

36 opetus

Kommentit

-

37 ohjaus

Kommentit

Ohjauksessa olennaista on henkilön oma toimijuus. Ei missään tapauksessa tulisi puhua tässä yhteydessä ohjauksen kohteesta.

Lisäisin kokonaisuuteen tiedon jakamisen erilaisista mahdollisuuksista (Tieto) ja neuvot(Neuvonta), kuinka tavoitteeseen pääseminen on tarkoituksenmukaista tehdä ja sen jälkeen vasta syvällisemmän ohjauksen tavoitteenasettelun suhteen(Ohjaus). Siis TNO -palvelujen kokonaisuuden.

38 vertaisohjaus

Kommentit

-

39 valmennus

Kommentit

Valmennuksenkaan osalta ei voi puhua kohteesta, sopisiko valmennettava(kin) paremmin? Kyse on toiminnasta, jossa itse tavoitteensa asettanutta valmennettavaa autetaan valmennuksellisin keinoin saavuttamaan omat tavoitteensa. Valmennukseen voi sisältyä opettamista (teoreettisen ymmärryksen rakentamiseksi), ohjausta (tavoitteiden kirkastamiseksi) ja käytännön työn opastusta

(käytännön työstä selviytymisen avuksi). Valmennukseen sisältyy ohjausta tiiviimmin tavoitteiden määrittäminen ja niiden saavuttamisen arviointi.

Valmennuspalveluiden eritasoisuus olisi myös hyvä todeta - jokaisen yksilön tavoitteet ovat henkilökohtaisesti asetettuja. Työelämässä usein tietenkin kyse voi olla myös erilaisten joukkueiden asettamista tavoitteista (yritys, osasto tai tiimi).

40 elinikäinen ohjaus

Kommentit

-

41 ammatinvalinta- ja uraohjaus

Kommentit

Ammatinvalinta- ja uraohjausta annetaan myös muualla kuin Te-palveluissa tai kuntakokeiluissa. Mm. monet työvoimapolitiittiset hankkeet ja oppilaitosten työelämäpalvelut tuottavat näitä palveluja (erityisesti uraohjausta). Jollei määritelmässä ole tarkoituksena pelkästään hallintolähtöinen asioiden määrittäminen, asioiden tarkentaminen tältä osin olisi paikallaan.

Käsitekaavio 8. Opetus, ohjaus ja valmennus.

Kommentit

Ohjaus- ja valmennuspalvelujen osalta olisi käsitekartassa perusteltua tunnistaa palveluja tuottaviksi tahoiksi työllistämispalveluja tuottava laaja toimijakenttä, jonka sisään kuuluvat työvalmennusorganisaatiot, nuorten työpajat, työllistämistä tukevat järjestöt ja ammatillista kuntoutusta tuottavat tahot (yritykset ja yhteisöt), jotka tuottavat merkittävän määrän jatkuvan oppimisen kenttään liittyvistä palveluista. Toimijat ovat kehittäneet palvelujaan ja niiden sisältöä tavoitteellisesti nimenomaisesti osaamisen kehittämiseen liittyen. Monella on useiden tutkintojen perusteiden avulla tunnistettuja oppimisen mahdollisuuksia ja toimijat valmentavat asiakkaitaan niiden perusteella havainnoiden osaamisen kehittymistä ja dokumentoiden sitä osaamistodistuksiin. Jatkuvan oppimisen edistämässä tämä on erittäin merkittävä kokonaisuuden osa.

42 oppiminen

Kommentit

-

43 elinikäinen oppiminen

Kommentit

Elinikäinen oppiminen on yläkäsite, joka sisältää jatkuvan oppimisen. Oppimista emme voi estää emmekä aina suunnata (elinikäinen oppiminen). Opimme asioita koko ajan - useat asiat tiedostamattamme, ilman mitään erityistä tavoitteenasettelua. Jatkuva oppiminen tuo mukaan yhteiskunnallisen tarkoituksenmukaisuus- ja työllistymisnäkökulman.

44 jatkuva oppiminen

Kommentit

Näen jatkuvan oppimisen osana elinikäisen oppimisen kokonaisuutta. Jatkuvan oppimisen käsite sisältää yhteiskunnallisesti määritellyt tavoitteet oppimiselle: yksilö hankkii merkityksellisen elämän edellyttämää osaamista sekä kehittää erityisesti työelämän muuttuviin olosuhteisiin liittyvää osaamistaan. Jatkuvassa oppimisessa painottuu yhteiskunnallisesti koulutuksellisen ja työelämäosallisuuden näkökulma, mutta myös osatyökykyisten tarve löytää mielekäs, osallisuuden kokemuksen tarjoama merkityksellisyys elämässään. Jatkuva oppiminen käsitteenä suuntaa oppimistamme ja nostaa sen tietoiselle tasolle.

45 avoin oppiminen

Kommentit

Tulisiko oppimisvaikeudet huomioida erikseen avoimeen oppimiseen liittyvässä käsitteenmäärittelyssä?

Käsitekaavio 9 . Oppiminen

Kommentit

-

46 kyvykkyys

Kommentit

Yksilöllinen näkökulma?

47 osaaminen; ~ kompetenssi

Kommentit

Osaamisen kertyminen tapahtuu elämässä: myös esim. vanhemmuus kerryttää monenlaista osaamista tilanteesta riippuen. Ehdotan loppukaneetin "tietyissä tarkoituksessa" poistamista. Kysehän on osaamiskokonaisuuden käyttämisestä elämässä, myös niissä henkilökohtaisissa valinnoissa, joiden suunta saattaa hyvinkin vaikuttaa toimimiseemme työelämässä tai opiskella.

48 todennettu osaaminen; sertifioitu osaaminen

Kommentit

-

49 osaamisen tunnistaminen

Kommentit

Osaamisen tunnistamista tehdään laajasti työvalmennuksessa ja työpajatoiminnassa, josta siitä annetaan osaamistodistus. PAIKKO-osaamistodistuksia kirjoitettiin vuoden 2021 aikana 1397

kappaletta, joista 16 ruotsiksi. Nämä todistukset perustuvat osaamisen järjestelmälliseen havainnointiin tunnistetuissa oppimisympäristöissä, jotka on selkeästi dokumentoitu tutkintojen perusteiden avulla. paikko.fi sivuilla oli vuodenvaihteessa 21-22 yli 500 raporttia eri oppimisympäristöistä.

Osaamistodistus on tässä yhteydessä rinnastettavissa hyvin osaamisen kannalta yksilöityyn ja strukturoituun työtodistukseen.

Kaikkien kohdalla kyse ei kuitenkaan ole työnantajasta, koska suurin osa asiakkaista on hallinnollisesti ajatellen asiakassuhteessa (työvoimapalvelut, kuntouttava työtoiminta, ammatillinen kuntoutus) työvalmennuspalvelun tuottajaan. Näiden todistusten merkitys kasvaa ja toiminta laajenee jatkuvasti, joten niistä on muotoutumassa merkittävä osa jatkuvan oppimisen palvelukokonaisuutta. Tässä yhteydessä on korostettava sitä, että monien ammatillista tutkintoa vaille jääneiden osalta tällainen todistuskäytäntö tukee selvästi hakeutumista koulutuspalvelujen käyttäjiksi ja tutkinnon suorittajiksi.

Osaamista tunnustetaan myös uraohjausta tuottavissa hankkeissa ja palveluissa. Kenttä on huomattavan laaja - osa tunnistamisesta dokumentoidaan tarkemmin, osaa käytetään työnhakumahdollisuuksien arvioinnissa ja muissa ohjaukseen liittyvissä kokonaisuuksissa.

50 osaamisen tunnustaminen

Kommentit

-

Käsitekaavio 10. Osaaminen, osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen.

Kommentit

Osaamistodistuksia annetaan työpajatoiminnassa ja työvalmennuksessa tunnistetuissa oppimisympäristöissä. Tämä tarkoittaa, että organisaation ulkopuolinen asiantuntija, jolla on riittävä tuntemus ammatillisista tutkinnoista, on arvioinut oppimisympäristön edellytykset (fyysinen ympäristö, ohjausosaaminen, ammatillinen osaaminen, toteutettava toiminta)kerryttää osaamista. Oppimisympäristöstä kirjoitetaan tällöin raportti tunnistetusta oppimisympäristöstä, joka on yleensä julkinen (niitä pääsee tarkastelemaan esimerkiksi osoitteessa www.paikko.fi/raportit). Tunnistetusta oppimisympäristöstä annettu osaamistodistus perustuu näihin erikseen dokumentoituihin mahdollisuuksiin.

51 pätevyys; ammattipätevyys

Kommentit

-

52 kelpoisuus; > virkakelpoisuus

Kommentit

-

Käsitekaavio 11. Pätevyys ja kelpoisuus

Kommentit

-

53 todistus (1)

Kommentit

-

54 koulutusjärjestelmän mukaiseen koulutukseen liittyvä todistus; todistus (2)

Kommentit

-

55 muuhun koulutukseen kuin koulutusjärjestelmäkoulutukseen liittyvä todistus

Kommentit

-

56 työtodistus

Kommentit

-

57 pätevyystodistus

Kommentit

-

Käsitekaavio 12 . Todistuksia

Kommentti

-

Yleiset kommentit sanastosta

Kommentti

Jatkuvan oppimisen kentän laajuus haastaa. Erityisesti huomio kiinnittyi uusien jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien puuttumiseen sanastosta. Näin se saattaa jo ilmestyessään olla vanhentunut, koska tältä osin tilanne muuttuu nyt voimakkaasti. Työvalmennuksen ja työpajatoiminnan opinnollistaminen, tunnistetut oppimisen mahdollisuudet ja osaamistodistustoiminnan voimakas laajeneminen tulisi ottaa huomioon jo nyt. Sanasto keskittyy enemmän hallinnolliseen kuin toiminnalliseen määrittelyyn, jolloin monet mahdollisuudet ja ilmiöt jäävät nyt käsittelemättä,

osaamistodistuksen lisäksi osaamismerkit, järjestöjen laajeneva ohjaus ja valmennus sekä myös koulutustyö jäivät määritelmien ulkopuolelle.

Sanaston kunnianhimoisena tavoitteena tulisi olla se, että se palvelee hallinnollisten ja koulutusorganisaatioiden tarpeiden lisäksi myös tätä laajenevaa palvelujen tuottajien kenttää ja tuositen aidon yhteistyön mahdollisuuksia. Roolien ja käsitteiden liian tarkka tai hallinnollisesti rajaava määrittely ei liene toimiva ratkaisu, vaan tulisi pitäytyä sellaisella yleisyydellä, joka mahdollistaisi asioita laajasti.

Uusitalo Ulla

Keski-Suomen Työpajayhdistys ry - Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry/PAIKKO